

Naujienu Antroji Dalis

NR. 764

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

SALOMĖJA NĖRIS

IŠ PO A. VENCLOVOS PLUNKSNOS

PRANYS ALŠĖNAS

(Tęsinys)

1938 m. išėjo iš spaudos ketvirtasis Salomėjos Nėries eilėraščių rinkinys — "Diemedžiu žydėsiu", į kurį įėjo kelerių paskutinių metų poetės kūriniai. Už šitą rinkinį S. Nėriui 1939 m. sausio 26 d. buvo paskirta 1938 m. valstybinė literatūros premija (5.000 litų). Tą pat naktį poetės kaimynai, grįžę iš Kauno, pranešę jai šią žinią.

Vasario 13 d. Valstybės teatre įvyko iškilminga Lietuvių Rašytojų Draugijos suruošta literatūros šventė, per kurią buvo įteikta poetei premija. Poetė buvo sveikinama ir apdovanota gėlėmis. Tą vakarą ji buvo apsirengusi tautiniais drabužiais ir skaitė savo kūrinis iš premijuotos knygos. Šventėje, be lietuvių, dalyvavo latvių ir estų rašytojai.

Tais pačiais metais Salomėja Nėris pradėjusi savo poemą "Žalčio pasaka", kuri vėliau gavo "Eglės žalčių žaralienės" vardą.

1939 m. liepos pradžioje poetė su istorikų mokytojų būreliu keliavo po kai kurias to meto Lenkijos sritis, susijusias su Lietuvos praeitimi. Gi Europos dangus — vis labiau niūkėsi...

Pagaliau, girdi, 1940 m. vasarą Smetonos valdžia griuvo. 1940 m. birželio 17 d. susidarė liaudies vyriausybė. Lietuvos darbo liaudis pirmą kartą istorijoje visą valdžią paėmėsi į savo rankas...

Salomėja Nėris iš karto pajutusi ir supratusi, kad tik dabar ir jai, kaip poetei, atsiskleidžia platūs kūrybos keliai. Ji atsakiusi mokytojos darbo, nes laikas buvęs per daug brangus...

Jos eilėraščiai — padažnėję laikraščiuose ir radijo tribūnoje. Pagaliau, ji ėmusis didesnės apimties pusiau epinių kūrinių. Tuo metu ji parašiusi ir savo garsiąją "Poemą apie Staliną". (Išnašoj pažymėta, jog toji poema greitai buvo išversta į rusų, ukrainų ir kirgizų kalbas).

Be to, paruošusi spaudai "Eglę žalčių karalienę" ir "Našlaitę", o taip pat — savo poezijos "Rinktinę", (išėjusią 1941 m. pradžioje). Poetė buvusi kupina naujų planų ir naujų sumanymų. Tuo metu ji buvusi ne tik poetė, bet pasidariusi ir aktyvi visuomenės veikėja. Ji stengsis būti visur, kur tik tekėjusios ir kunkuliuavusios svarbiausios naujojo gyvenimo srovės. 1940 m. liepos 28 d. ji, drauge su tuometiniu "Eltos" direktorium K. Korsaku, išvažiavusi į Maskvą. Stotyje ją pasitiko TSRS

Aukščiausios tarybos reikalų vedėjas Boguševas ir perdavęs jai prezidiumo pirm. Kalinino ir sekr. Gorkino sveikinimus. Salomėja Nėris — iš karto Maskvoje pasijutusi kaip namie...

Salomėja Nėris buvusi Utenoje ir ten dalyvavusi darbo liaudies rinkiminiuose mitinguose. 1941 m. sausio 12 d. ji buvusi išrinkta TSRS Aukščiausios tarybos — socialistinės šalies parlamento deputate. Vienok...

"Sekmadienis. Niekad neužmiršiu birželio 22 d., sekmadienio. Nutraukė miegą sprogimo smūgiai, sudrebinę mūsų namą. Pirmas pabudo tėtukas. Atsargiai mane pažadino ir liepė apsirengti.

"Aš apsilvilkau švariais baltiniais ir apygere suknele. Taip nenusirengus paskui išbuva dvi savaites...

"Ties Kaunu dūmų debesys ir dar keletas sprogimų. Norėjom apgauti save, kad tik bandymai, bet radijas, Molotovo kalba ir k. pasakė tikrąjį dalykų padėį" — užrašė savo sąsiuvinį poetė po trijų su viršum karo savaitėlių, atsiminusi šią pirmąją ilgą ir žiaurą karą dieną...

"Pirmąją karą dieną susibūre Rasytojų Namuose Kaune", — savo atsiminimuose aprašinėja tą dieną T. Tilvytis. — "laukdami nurodymų, ką toliau turėsime veikti. Buvo leva Simonaitė, J. Marcinkevičius, Vyt. Montvila, K. Korsakas, dail. St. Žukas. Nebuvo Salomėjos Nėries. Ji tuo metu gyveno Palestone, nuošaliame pamiškės namely. Susirūpinta ja. Pasiūsta mašina jos parvežti... visi klausėsi Molotovo kalbos, kurios metu pasirodė ir Salomėja Nėris. Ji visus pasveikino galvos linktelėjimu ir daugiau nieko nesakė. Ji buvo tokia pat griežta, apsisprendusi, kovinga. Į neišsprendžiamą klausimą, ką, pagaliau, rašytojai turėtų šiuo metu daryti, ji visiškai paprastai, ramiai ir nuosirdžiai ištare: — Imsimė šautuvus ir eisime ginti miesto.

"Kada buvo nuspręsta, kad šeimos su vaikais turi pasitraukti į kaimą, Salomėja prispaudė savo sūnelį prie savęs, pabučiavo ir staigiu žingsniu, niekam nieko nesakiusi, išėjo. Po valandos ji grįžo, pasiėmė vaiką su savimi, sėdo į mašiną ir išvažiavo į plačiosios tėvynės gelmes..."

Salomėja Nėris, tesuspėjusi pasiimti kūdikį ir kai kuriuos būtinausius daiktus, išvažiavo mašina Zarasų link. Visas svarbesniasias susisiekimo arterijas vokiečiai bombardavo ir apšaudė iš kulkosvaidžių. Degė Zarai (Nukelta į 5 psl.)

Kauno senamiestis, žiūrint nuo Aleksoto kalno

M. ŠNARIENĖ

VIEN PROPAGANDOS NEPAKANKA

Savo rašinyje (Naujienuose) "Pro kalėdinių minčių plyšį" O. Algmienė, "susidorėjusi" su L. Vaičiūniene, šią pamokiusi krikščioniškos vienybės ir pagąsdinusi šovinizmo baubu, pagaliau atsikreipė į mane. O aš tikėjau, kad jau būsiu iš alvudiečių dėmesio išsprūdusi. Bet kur tau! šventiškos būsenos paveikta, O. Alg-nė šitaip išvedžioja: "O kai dar kaip Amerikos L. Vaiko Ugdymo draugijos žymus veikėjas dr. Adomavičius skelbia kovą girtuoklybei ir rūkymui — nėra ko nė laukti, kad nebūtų piktai puolamas".

"Štai dienraštyje "Naujienuose" gruodžio 11 d. straipsnyje "Protas ar jausmai lemia" tarp kitko M. Šnarienė rašo" ir t. t. Ar girdite? Dr. Ad-čius "piktai puolamas", kam skelbia blaivybę. Jei, sakysime, šitai ir būtų tiesa, tai kuo gi aš čia dėta? Nei aš svaigalų prekyba verčiasi, nei juos garsinu, peršu ar jų vartotojus teisinu ar giriu. Juk ne aš kuriu pritaikintą muziką rūkalams pagarbinti; ne aš piešiu amerik. žurnalų viršelių paveikslus, vaizduojančius filmų žvaigždes su ilgiais kandikliais tarp skaisčiai raudonų lūpų ir baltumu blizgančių dantų. Ne mano pastangomis tos gražuolės rodomos su Scotch ar kitų "tauriųjų" stikliniais pirštinėtose ir apyrankėmis papuoštose rankose. Visai be mano sutikimo gaminami filmai, kur vaidintojas, pritrūkęs kūrybinio veiksmo (nereitai paties vaidybinio talento), stveriasi užsidedgti cigaretę; kur šampanas ir kiti gėralai tam pačiam jam palarnauja ir atsi-randa visada laiku net labiausiai neįtikėtinosiose vietose ir atvejais. O kai aš savo darbovietėje, kur daugumas moterų rūko, murmėjau, nusiskųsdama jų nuolatinio dūmimo, man prikišo atsilikimą, išdidžiai pabrėžiant, kad čia esąs laisvas kraštas ir kiekvienas galys elgtis, kaip jam patinka. Todėl O. Alg-nė savo stebėjimo žiūronus ne į tą pusę bus

nukreipusi ir ne pro tą "plyšį" žvelgusi, nes pavojus tyko ne iš vad. "konservatorių", o kaip tik iš "spalvingojo modernizmo".

Visai be reikalo A. Alg-nė stengiasi dr. Ad-čių paversti kovos už blaivybę kankiniu. Jau eilė metų skaitau daugumą mūsų išeivijos laikraščių, betgi neteko pastebėti, kad kas d-rą būtų netekęs "piktai puolęs", bet net ilgesniu rašiniu jo skelbiamas mintis nagrinėjęs ar į rimtesnius ginčus leidęs, nekaltant apie vieną kitą pastabą ar užuominą, kurių viešumos žmogus vargu galėtų išvengti.

Kai aš, rašydama apie mūsų išeivijos mokyklas ir apskritai apie auklybą, kritiškiau atsiliepiu dėl amerikinio auklėjimo, kam galėjo ateiti į galvą, kad tuo užkabiniu Alvudą, lyg ta draugija jaustųsi atsakinga už šio krašto mokyklas? Šia dingstimi iš Alvudo tribūnos buvau paskelbta "klaidinanti visuomenę ir skelbianti netiesą". Jeigu laikraštinių ginčų laikysime puolimu, tai kas dabar ką pirmiau yra užpuolęs? Ar tik netiktų čia priežodis: žydas muša — žydas rėkia. Kažin kodėl šia proga O. Alg-nė pasišovė advokatauti d-rui Alg-čiui? Juk jis ir pats pajėgia ir suspėja savo rašiniais skaitytojus pakankamai dosniai aprūpinti. Tačiau tai ne tiek svarbu, ir aš mielai pasinaudočiau grynėju, nes tikrai grasu šnekėti vėl ta pačia tema. Bet knieti dar vis paaiškinti, nes, matyt, būsiu buvusi kreivai suprasta. Juk negi gali įtarti žmogų blogos valios esant, kai nuolat švaistomasi humanizmu, žybiuojama krikščioniška šviesa ir linksniuojama tiesa ir gėris.

Pirmiausia O. Alg-nė išitraukė iš mano rašinio gabalėlį, dėl kurio aš nužiūrėta esanti blaivybės priešu; mat, ten esu sakiusi, kad ir geriausieji šeimoj išauklėti vaikai, patekę mokyklon, priešingos tėvų auklėjimui įtakos neišvengs. Šio teigimo aš ir dabar neatsisakau, nes jį pa-

tvirtina pats gyvenimas. Tačiau O. A. mano mintį kreipia į šalį ir verčia savaip — "Atseit, bergždžias tiek tėvų, tiek organizacijų yra darbas vaikams duoti sveiką gyvenimo pagrindą, nes aplinka vistiek suė".

O kad tas tėvų darbas nebūtų bergždžias ir ta aplinka vaikų "nesuėstų", aš esu pabrėžusi, kad nedera juos (vaikus) su gautu iš tėvų pagrindu palikti už šeimos durų slenksčio, bet tą pamatą toliau privalėtų stiprinti ir mūryti mokykla. Šiosios paskirtis — tėvų pastangas toliau vykdyti. Mokykloje vaikai išbūna ilgiau, kaip namie, o svarbiausia: mokslo įstaigos didesnis autoritetas, negu tėvų, nes ji atstovauja "paskutinį mokslo žodį", pasak O. A., tuo tarpu tėvai vaikų požiūriu visuomet atrodo konservatyvūs ("atsilikę").

Jokiu būdu neneigiu pirminio įnašo vaiko auklybai didelės svarbos, noriu tik pabrėžti, kad tas tėviškumo bokštas čia jau gerokai apgriautas ir vaikų tol stebimas, kol jie maži. "Draugas" š. m. 4-me n-ry "Drausmės vieta auklėjime" skaitome: "Ir mokykla, apdovanojusi vaikus suaugusių teisėmis, bet neišugdžiusi juose atsakomybės jausmo, priremta prie sienos, nebeturi kur kitur kreiptis, kaip vėl į tuos pačius tėvus, kurių autoritetą sistematingomis pastangomis buvo paneigusi. Bet tai jau ne visada begelbsti". Atsparumui prieš blogį įsigyti čia ir šiomis aplinkybėmis vien tėvų pastangų toli gražu neužtenka, reikia, kad jį ugdytų ir mokykla ir visuomenė savomis organizacijomis.

Vargu būtų galima beatodairiškai sutikti su alvudišku tvirtinimu, kad geri, šeimoje išauklėti vaikai, ir toliau bus atsparūs blogybėms, jų neveiks aplinka (televizija ir kiti dalykai). Gal tai ir buvo įmanoma Lietuvoje, bet ne čia. Kaip pagaliau atsitiko su mumis, išėiviais? Mes jau nesame vaikai; Lietuvoje mūsų mamos ir mokykla suteikė mums būtiniausius pagrindus ir paruošė gyvenimui, o ar mes dabar labai atsparūs čia rastoms pagundoms? Daugumas mūsų šiuo metu yra tapę tikrais T. V. vergais, tikėdami, kad visa, ką ten mato, yra "pažanga". Iš ten nusižiūri gyvenimo stiliaus, pagal T. V. dabar nustatinėjamas ir vertinamas mūsų kultūrinių parangų lygis, T. V. apsprendžia mūsų skonį. Kodėl gi čia gimę ir augę vaikai turės būti už mus atsparesni?

Apie televizijos poveikį mūsų šeimoms vengiame net išsižioti, nes kaipgi atsižadėsi šios kasdieninės pramogos ir technikos pažangos — ko gero dar pasirodytume "izoliacininkais" šio krašto atžvilgiu.

Į mano nurodymą, kad mokykloje blogi pavyzdžiai turi vaikams neigiamos, neretai lemtingos įtakos, O. A. man šitaip atkėpa: "Manytina, kad tėvai ras priemonių nuo tokių draugų apsaugoti". Labai abejotinas tokio teigimo teisingumas. Jei patys mokytojai ir mokyklų

vedėjai tų priemonių nesuranda ir neretai savo mokinių būna apkuliami ir apspardomi, ką jau bekalbėti apie mokinių dorinės apsaugos galimybes.

O. A. nė guodžiasi, kad mokyklą lankančių esą šimtai, negi visi yra draugai. Atrodo, rašėja neaiškiai suvokia, ką reiškia "mokyklos (ar klasės) draugai" — juk nebūtinai tik vienas ar du asmenys, su kuriais artimai draugauji ar kartu suole sėdi, bet ir visi kiti esantieji ape tave daro įtakos. Ypač išdykiausiu pramuštgalviai draugų akyse iškykla "herojais".

Toliau bešnekant, ir pati O. A. pripažįsta, jog logiška, kad namų auklėjimas mokykloje būtų dar toliau varomas, bet, girdi, ne visada užtikrina pasisekimą, nes esą trūkumas mokytojų ir tinkamo auklėjimui pasiruošimo ir rūpestingumo. Jei šitaip, tai kam tada jaudintis, kad aš šio krašto švietimo būklės anąsyk nepagyriau? Būtų ne tik logiška, bet būtina, kad namie pradėtąjį auklėjimą toliau ugdytų mokykla, nes vien tėvų pastangų augančiam žmogui niekad nepakako. Pedagogas V. Čižiūnas, kuris šia sritimi rūpinasi toli gražu ne nuo šiandien, savo paskaitoje mokytojų suvažiavime tarp kitko šitaip šnekėjo: "Tačiau ir jų (tėvų) pastangos, kad ir valingai bei planingai vykdomos, yra sėkmingos tik iki tam tikro vaiko amžiaus ir jo tolimesnio mokymo viešoje privalomoje mokykloje. Kai vaikas patenka į tos mokyklos kuriamą pasaulį, pradeda plėstis ir kitėti jo pasaulėjauta" ("Darbininkas", 1965 m. Nr. 5).

V. Čižiūnas šitą aiškinimą taikė tautiniam auklėjimui, tačiau ne kitaip yra ir kitokio žmogaus ugdymo atžvilgiais. O kad viešoj mokykloje trūksta tinkamai paruoštų mokytojų, kaip tik ir yra švietimo santvarkos spraga, dėl kurios kenčia šio krašto gyventojai. Argi alvudiečiai manytų, kad, ką kritiškai prasiitarus apie viešojo švietimo įstaigas ir apskritai naujovišką auklybą, jau pasirodysi atsilikėliu, "nepažangiu", tarsi savalė jau būtų pati būdingiausia šių laikų žmogaus ypatybė. Jeigu nepakankama pedagoginė paruoša, tai ir ta "naujo mokslo šviesa" vargu gali būti sėkmingai skleidžiama.

Žinau, kad svetimųjų žodis mums kur kas reikšmingesnis ir svaresnis, už tai paduodu čia ir vieno episkopų dvasininko John Shufelt mintis: "Kolegijos ir universitetai turėtų pradėti paruošti mokytojus specialiai išlavintus etiniuose klausimuose ir charakterio ugdyme, kad jie įstengtų padėti užpildyti tą moralinę ir dvasinę tuštumą valdinėse šio krašto mokyklose... kad dabar JAV koleg. paruošia mokytojus įvairiems darbams, pradedant šeimos auklėjimo ir sekso klausimais ir baigiant komercija. Tai kodėl jos negalėtų paruošti mokytojų charakterio ugdymo srityje? Kad Amerika išliktų, mokyklos vėl turi pradėti skiepyti tuos principus, kuriais mūsų visuomenė yra pagrįsta" ("Draugas", š. m. Nr. 26). Įdomu, kad šių minčių autoriaus al-

Jaunos 18 metų panelės — Melinda Marx ir Peggy Lipton — džiaugiasi naujai pasirašytais kontraktais su filmų bendrovėmis.

vudiečiai neapsaukė skelbiančiu netiesą.

O šitaip manančių jis juk nėra nei vienintelis nei paskutinis.

Jeigu, kaip sakoma, bažnyčia dabar atsinaujina, gal bus atėjęs laikas pasistiebt ir mokyklai. Švietimą tvarkančios įstaigos (Boards of Education) galėtų griežčiau pakelti balsą prieš jaunimo tvirkinimo sindikatų. Sokratas, tik įtartas blogai nuveiktas jaunuolius, turėjo išgerti nuodų. Dabartiniams tvirkintojams užtektų atsižadėti bent dalies savo pajamų, ir jau būtų gera pradžia.

Kadangi mokytojai nėra tik vienuoliai ar atsiskyrėliai, bet kartu ir tėvai, mokyklos poveikis šiuo atveju būtų dvigubai svarus. Ar girdėjome, kad mokytojai savo suvažiavimuose būtų pasmerkę dvasinės nešvaros skelbėjus ir reikalavę šio srityje griežtesnių įstatymų? Šių laikų pažiūros į gyvenimą, mada, komercializmas, pramogų arba vad. "laimės" beatodairiškumas vaikymasis — gniuždyte gniuždo dabarties jauną žmogų. Todėl, siekiant jausmų darnos, pastangos būtų viltingesnės, atsikreipus daugiau į blogio priežastis, negu tik į padarinius.

Juk ne ką padėtų geriausia ir naujoviškiausia medicina, jei prieš ligas ir kitas žmogaus negalias nebūtų sutvarkytos viešosios apsaugos: jei geriamas vanduo būtų teršiamas, maistas ir oras nuodijamas, gyvenamoji aplinka šiukšlinama, su ligų išnešiotojais nekovojuama — ir geriausiai paruoštas ir sąžiningas gydytojas būtų bejėgis pagelbėti savo pacientui. Panašiai ir auklybos srityje.

Lig šiol vis negaliu suprasti, kad mes, būdami šio krašto gyventojais ar piliečiais, vyriausybę ir visa, kas tik čia yra, vadindami "mūsų", o laikraščiuose ir viešomis kalbomis vieni kitus vis ragindami skverbtis į valdžios vietas ir dalyvauti politikoje, taip pat nelikti nuošaliai negrų klausimu ir kitus šio krašto reikalus sprendžiant, — čionykščio auklėjimo reikalų atžvilgiu elgamės lyg tie senovės

romėnai, prisimindami savo mirusiuosius: arba gerai — arba nieko. Tačiau čia mokomi ir ugdomi mūsų vaikai, nuo kurių, sakoma, priklausys mūsų tautos ateitis, nekaltant jau apie nemažas lėšas, išleidžiamas šiam reikalui. Tuo tarpu, šnekant apie Vasario 16-tos Gimnaziją Vokietijoje, labai gerai ir aiškiai žinome, ko iš tos mokyklos turime reikalauti ir ko tikimės. Ten turi būti ne tik mokslo lygis aukštas ir mokytojai be priekaištų, bet kad ir drausmė, tvarka ir mokinių elgesys nešluobuotų ir jų dorovė būtų pavyzdinga. Sakyčiau, pageidaujama, kad jaunimas būtų auklėjamas visai "senoviškai", pagal senuosius reikalavimus. Visai kitaip į reikalą žiūrime šiapus vandenų.

"Drauge" skaitėme lietuvių tėvo tokį "džiugavimo" pareiškimą: "Daug mūsų parengimų per daug ištestomis programoms atgraso jaunuolius, kurie nemoka ilgai ramiai išsėdėti, kaip Lietuvos kaimo mokinukas". (rašinėlis pavadintas "Tikrai reikia džiaugtis", "Draugas", pr. m. Nr. 148).

Vis dėlto netikiu, kad minėtas tėvas nesijaustų patenkintu, jei jo sūnelis turėtų ano kaimo mokinuko kai kurių ypatybių, pvz.: kad ir ramiai ilgai išsėdėti; bet kadangi naujoviška mokykla ir tokia pat aplinka tokių dorybių neugdo, tai tėvams, nenorint rodytis "atsilikėliais", tenka su šitokia padėtimi sutikti arba net "džiugauti". Bet tai lygu lapės "džiugumui", kai ši, negalėdama pasiekti aukštai pakabintų dešrų, pati sau pasiskelbia ten tik pančius kabant...

Mielai norėtume išauklėti žmogų padorų, blaivų, tvarkingą, drausmingą, lietuviškai patriotingą ir t.t., bet modernizmas su šitaip suprastu auklėjimu toli gražu ne visais taškais sutampa. Dar toliau: naujoviškumas ne visada sutampa ir su krikščionybe, kuria taip dažnai savo rašinyje O. A. švaistosi, nes naujosios pažiūros, kuriomis dabar ramstosi šių laikų visuomenė, ne visada vadovaujasi krikščionybės idėjomis. Todėl vargu čia būtų galima išsipainioti, kad ir vil-

kas būtų pasotintas ir ožka nenukentėtų.

Kalbant apie vaikams tėvų teikiamus gyvenimo pagrindus, pirmiausia nereiktų pamiršti ir tą jų (vaikų) kitokybę, tą, pasak ano tėvo, jų "nekaimietiskumą". Kai mums, paaugliams, ir jaunuoliams tėvai ir mokytojai anuomet tuos pirmuosius gėrio daigus diegė — mes jais tikėjome ir pasiklojėme. Tėvų pastangos sutapo su mokykliniu auklėjimu. Čia atsitinka kitaip: net paaugliai ne visada nori tikėti, ką tėvai jiems aiškina. Pavyzdžio jie per anksti pradeda dairytis už namų sienų, nes tėvų autoritetas, kaip minėjau, yra gerokai suniekintas.

Anaiptol nesakau, kad Lietuvoje vaikai ar jaunimas visi yra buvę šventuoliai ar geručiai. Auklėjimo klausimas niekur ir niekad negalės būti laikomas jau galutinai užgijusia ir užmiršta žaizda. Ir mūsiškiai, kad ir kaimo vaikai, neišskentė nepamėginę rūkalų smarvės, neatsisakė progų paragauti svaigalų, domėjosi kortų lošimu ir kitokiais draudžiamais dalykais. Tačiau jie žinojo, kad taip elgtis nedera, sutikę ne tik mokytoją ar tėvą, bet ir šiaip vyresnį žmogų, cigaretę slėpė kišenėje ar lindo su ja į pašalį. Jie ne tik bijojo bausmės, bet ir gėdinosi būti sugaunami blogą darant. Šičia gi vaikai, kartais visai maži, neišskiriant nei mergaičių, visai nevengia viešai rodytis rūkydami. Jie tatau netai, nei gėda, nei grėsme savo sveikatai, nes ir pati visuomenė to aiškiai nesmerkia. Neseniai žvilgsnis užkliuvo už šitokios žinutės: "Amerikoje praėjusiais metais pakilo cigarų išpardavimas 25%. Cigaras laikomas malonaus ir gero gyvenimo simboliu" ("Draugas", š. m. Nr. 83).

Ir kai jauna motina karčiarmoje sėdi su kūdikiu šalia stovinčiame vežimėlyje, kaip pasakoja O. A., ir pati rūkydama ant to mažojo krečia cigaretės pelenus — ji visai nemano, kad blogai elgiasi, ji tik žino, kaip turi atrodyti "moderni" moteris, turinti laisvę ir galimybes naudotis jai siūlomais gyvenimo "plešeriais". Kaip gi tuos savo jausmus ji derins, jei nežino ir neįsivaizduoja, kad jos jausmai yra pašliję? Jei ta motina apie rūkymo žalą mokykloje ir būtų ką girdėjusi, o tėvai, kad ir būtų buvę iš mažens jai draudę, tai jie juk "konservatoriai". Gi visa aplinka, kur tik pasisuksi, tokį jos elgesį ne tik netramdo, bet visokiais būdais ir priemonėmis skatina: "Camel time — pleasure time!" "Call for beer, beer is sociability" ir t.t.

Šitokios giesmelės nuolat giedamos ne sienoms ir ne laukų vėjui, bet įsiklaususiam ir susižavėjusiam suaugusiam, lygiai ir mažam klausytojui. Ir čia visai netiktų patarlės išmintis — lašas po lašo ir akmenį pratašo, nes šis poveikis ne lašais ir ne į granitą sruvena, bet liejasi galinga srove į labai minkštą, smėlingą dirvą.

Prekybininkas ir pramonininkas naudojami laisvę ir teisę savo prekybą girti ir piršti. Tačiau, kai jo balsas užrėkia ir nustelbia ne tik eilinio tėvo, bet netgi mokytojo, pamokslininko ir kultūrininko žodį — tada neišvengiamai jo įtakon ir malonėn patenka visuomenės auklėjimas ir jos skonio ugdymas: jei aplinka žmogaus jausmų darną nuolat ardo, tai nelengva visuomenėje kilti atsparumo ir pasipriešinimo dvasiai. Šita madinga laisvė yra stipriai paveikusi ir mūsų išeiviją. Lietuvoje tik viena kita "ekstra modernių" moterų tai šen tai ten užsirūkydavo. Ir tai daugiausia mažumų atstovės. Čia gi, patekęs mūsų moterų, ypač jaunesniųjų tarpai, dūmų neišvengsi. O ar jos save laiko pakrikusių jausmų žmonėmis? — Anaiptol! Jos tik taikosi prie dabartinio, naujoviško moteriškumo sampratos. O tie šampano ir kitokie baliai negi konservatorių rengiami?

Berašant šį straipsnį, per radiją perduota vieno Kalifornijos dvasininko nuomonė apie naujovinės muzikos ir šokių įtaką jaunimui. Rock and Roll ir kitokia triukšminga muzika veda jaunuolius į pamišimą, sukelia juose vad. hipnotinę būseną ir tuo būdu akstina nusikaltimams. Tas dvasininkas ragina tėvus, mokytojus ir kitus atsakinguosius atkreipti į tai dėmesį. Panašių nuomonių

netruksta ir apie naujoviško meno neigiamą poveikį žmogaus jausmų darnai. Kas nuširdžiai rūpinasi prieauglio auklyba, vargu gali skelbtis nuširdžiu "modernizmo" rėmėju.

Kad blogis nebūtų dangstomas "modernizmo" skraiste ir visuomenėje nesinaudotų pirmaujančia padėtimi, tiems, kurie su negerovėmis pasinėšę kovoti, nereiktų bijoti pasirodysiant "atsilikėliais"; ir pati kova būtų kur kas sėkmingesnė. Tad blogi aikštėn išskelti ir pasmerkti pirmiausia derėtų krašto švietimo ir auklėjimo įstaigoms, mokykloms, nes per jas pereina beveik visi valstybės piliečiai, jas lanko ne tik būsimoji motina ir tėvai, bet būsimoji vyriausybės žmonės, kariai, verslininkai ir pirkliai, kultūrininkai ir menininkai. Mes patys kur gi plačiau sužinojome apie svaigalų žalą, jei ne ten, kur buvome ne tik mokytojai ir auklėjami, o nepaklausiusi baudžiami. Iš mažens mus, žinoma, sudraudė, tėvai, tačiau tik retas tėvų sugebėjo nuodugnai išaiškinti kūno ir dvasios žalą, svaigalus bevartojant. Tik mokykloje klasių auklėtojai, kapelionai, kolektyvų vadovai, mokyklos gydytojai ir įvairūs paskaitininkai nuolat kalbė ir grasė nuo blogų įpročių. Ir dabar atsimenu paveikslus (plakatus), vaizduojančius sveiko žmogaus plaučius ir ša-

lia rūkoriaus. O kiek tokių paskaitų mokyklinis jaunimas čia girdi?

(Bus daugiau)

D J'S BEAUTY SALON
6730 So. Pulaski Rd.
For the styles to glamorize you in the year ahead!
Permanents — Styling — Tinting —
Frosting — Silver Blending —
Cutting — Shaping.
Hours Mon. — thru Fri. 9 to 9 P. M.
Sat. 9—5, Sun. — 9—1.
Phone for appointment 582-1383

F U R S BY SIMON
• Custom Made Furs • Repairing
• Remodeling • Storage
• Cleaning •
Daily 9 A. M. to 6 P. M.
Mon. & Thurs. 9 A. M. to 9 P. M.
5932 So. PULASKI ROAD
Tel. 582-0432

**RECEPTŲ
SPECIALISTAI**

**J. ir J.
PHARMACY**

**ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS**

Jūsų registruoti vaistinėliai

**IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA**

Gauti mokykl. baigusiems sveikinimai
lietuviški ir angliški bei įvairios do-
vanos Motinos Dienai ir kitoms spe-
cialioms progoms.
Mrs. Snyders saldainiai.

**2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363**

**AUKOKITE
NAUJIENŲ
MAŠINŲ FONDUI**

**JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS**

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

M Ū S Ų S K Y R I A I :

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREWOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLEN TOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

Pirmas ŠIRŠĖS gylis įleistas 7865 metais nuo pirmo lietuvio muškėno kojos pastatymo Baltijos jūros pakraštyje, Nemuno paupyje, Nidos smėlyje, gegužės atskridimo į svetingą šiaurės indėnų sostinę ir dvidešimt antrą kukavimo dieną.

Skanėšiai

Klausia: "Esu graži pusamžė moteris, tik truputį (apie 50 svarų) aptukusi. Aš myliu gerą maistą ir skanėsius ir, niekuomet nesutiksiu badauti, kad suplonėčiau iki Nr. 14 suknelės. Mano draugė yra plonytė, kaip žiurkė, nes ji visuomet atsisako valgyti skanėsius. Sako, kad skanėšiai jai neskanūs. Ar aš galiu tuo tikėti?"

Atsako: "Gali. Tikra tiesa, kad žiurkės skanėsių nemėgsta".

"Baltoji meška" ir mama

Buvo šalta ir dar snigo. Prie puošnaus namo, puošnioje apylinkėje sustojęs puošnus sportiškas automobilis, kuriame prie vairo sėdėjo nuogas iki juosmens vyrukas. Motina, pažvelgusi pro langą, tarė savo dukrai: "Tu negali su juo važiuoti, jis nuogas".

— Ne, mama, jis ne nuogas, jis yra baltoji meška. Tai yra toks drąsuolių kultas, — ginčijo duktė.

— Ne, ne meška, bet pamišėlis! — Ir išėjusi laukan tarė: — Ei, tu, meška ar pamišėlis? Mano duktė su nuogu vyru nevažiuos.

"Meška" — pasiraivė ir nuvažiavo be panelės.

Ilgai sakiniai

Vienur skaitau tokį kalbos perlą: "Bendruomenės Tarybos prezidiumas jaučiasi, kad ši taryba — plačių ir įvairių mūsų visuomenės sluoksnių rinktas reprezentacinis organas — negalėtų pasiteisinti įstruktūroje stoka iš politinių centrų, jei tą nelemtą jubiliejų lyg ir pamištų, ar dėtųsi lyg ne jos reikalas tuo dalyku rūpintis".

Įvertus į nesubendrintų lietuvių kalbą bus taip: Bendruomenės prezidiumas jaučiasi negalintis pasiteisinti dėl pamiršto jubiliejaus.

Bendruomenininkai visur kalba ilgais sakiniiais. Gal būt dėl to Amerikos lietuviai šalinasi nuo jų.

Nepersenai buvo toks nuotykis: tūlas bendruomenininkas už kažkokį mažmožį tapo areštuotas ir teistas. Jo gynėjas, taigi bendruomenininkas, kalbėjo į

teisėją per 10 minučių vis nebaigdamas sakinio. Teisėjas neiškentęs pertraukė klausdamas, ką gynėjas tokiu ilgu sakiniu (sentence) nori pasakyti.

— Gerbiamas teisėju, aš mėgstu ilgus sakinius. — Pasi-teisino gynėjas.

— I, too, like long sentences. 60 dienų į pataisos namus. — rimtai užbaigė bylą teisėjas.

Į piktą žmogų negalima atsiremti

Šventame Garde yra parašyta toks gražus ir teisingas sakiny: "Kaip matai, koks piktas, koks aklas ir, kaip dažnai pats savimi užsiėmęs yra žmogus, ieškai į ką nors stipresnio atsiremti".

Suprantu. Kaipgi remsis į piktą, dar aklą ir pats savimi užsiėmusį? Geriau atsiremti į stulpą ar į sieną. Dar geriau, jei galima ant savo kojų pastovėti.

Toliau skaitydami patiriame, kad žmogus yra ne tik piktas, aklas ir savimi užsiėmęs, bet nei žmogumi nėra. Tėra tik disonansai (nesuderinti balsai) ir kančia!

Tai ve kas beliko iš tobuliausio Dievo kūrinio.

Pabirusios aktualijos

Nesistebėkit, "aktualijos" gali pabirti panašiai, kaip karoliai nuo pasaito. Matyt, kad "aktualijų" pabirimas tai tikras, o ne prasimanytas dalykas. Apie "aktualijų" pabirimą rašo lietuvių tautininkų spauda.

Ką reiškia "aktualija"?

"Aktualija" yra toks kalbos naujokas, kuris dar nei į žodyną nepateko. Matyt "aktualija" bus išdygusi iš žodžio "aktualus", kas reiškia: šiuo metu svarbus. Į "aktualiją" bus sumesta daug šiuo metu svarbių dalykų. Matyt "aktualija" yra gerai sukočiota ir padaryta žirnio pavidalo. Kitaip ji negalėtų pabirti.

Į anas pabirusias "aktualijas" buvo sudėta toki svarbūs šiame-tiniai dalykai, būtent: vasario 16 minėjimas, rašėjų neišpranašautos pranašystės, lietuvių jaunimas, bufetas su šokiais, apsnūdusi lietuviybė ir žodžiai, žodžiai — tik skaityk ir gėrėkis.

Beieškodami pabirusių "aktualijų" surandame, kad: "Visuomenę sudaro įvairaus amžiaus žmonės. Nei vyresnieji, nei jau-

Laikas susipažinti su "broliu" moskitu

Vasara šiaip taip pareina, su ja ir uodų (moskitų) sloga, kurios nė vienais metais neišvengėme ir neišvengsime. Tad geriau arčiau pažinti tuos išdy-

nesnieji nesudaro atskirų visuomeninių".

Aišku. Tikresnės tiesos nei po piežius nepasakys.

Didėja ir daugėja

Vienur skaitau: "Pasaulyje didėja automobilių nelaimės". Suprantama.

Tačiau reikia pavaizduoti, kaip nelaimių didėjimas vyksta. Taip: prieš penkerius metus susidūrė du automobiliai ir sudaužė dvi lemputes. Metais vėliau susidūrė du automobiliai ir sulankstė du sparnus. Trečiais metais susidūrė du automobiliai, vienam įlaužė duris, o antram — motoro vožtuvą sulankstė. Ketvirtais metais vėl įvyko dviejų automobilių susidūrimas ir vieną jų sulenkė kaip jauną mėnulį, o antram motorą po sėdyne pavarė. Penktais metais dviem automobiliams susidūrus — tik laužas beliko.

O gal nelaimės daugėja? O gal dažnėja.

Ateities dalykai

Skaičiau mūsų spaudoje tokį sakinį: "Žmonių skaičius pasaulyje vis didėja, bet pasaulis mažėja".

Reiškia yra taip: žmonių ant žemės vis daugiau ir daugiau, o žemės po kojomis mažiau. Ilgainiui mūsų žemė bėpaliks, kaip žirnis. Kas atsitiks su žmonėmis? Didysis rašytojas žiūrėdamas per savo smegenų kalnus, tikrojo žmonių likimo nežiūri. Bus, kas nebus, lietuviai nežus.

Bet, sako anasai rašytojas, jau atėjo laikas pasaulį apjungti.

Nesupraskit klaidingai: apjungti nereiškia jungą uždėti, bet jį subendrinti, kaip Liet. Bendruomenė yra subendrinusi visus pasaulio lietuvius. Esi lietuvis, tai automatiškai esi apjungtas į Bendruomenę ir turi teisę balsuoti, o jei užmoki "solidarumo" mokesį, tai gali kandidatuoti į valdybą. Tuo pačiu pagrindu galima ir visą pasaulį apjungti.

Anasai rašytojas sako, kad prie dabartinio išsidalinimo į tautas ir tautes, nieko gero nebus. Didžiosios tautos turi didelės žiotis, o mažosios — mažas. Didelė tauta mažąją gali praryti, kaip lydeka ešeriuką, ir nepatriūbysi.

Ir religinėje srityje kilo apjungimo reikalas. Seni apkasai gyvenimo smiltimis užnešti. Tikintieji sužiūro kitokiais požiūriais. Vienas dar tiki į velnią, o trys jau nebetiki. Kyla klausimas: kas daryti su velniu?

Ir peklos klausimas pasidarė aktualus. Išnyks velnias, išnyks ir pekla. Žinoma, dar liks atklanės ir skastykla ((čisčius). Bet kieno priežiūroje? Gal ir ten Lietuvių Bendruomenei teks įsimaityti?

Tai vis ateities dalykai, rimtai gvildenami spaudoje.

kėlius kraugerius, kurie vakarais, ypač naktį, taip gaudžiai aplink ausis skraidydami maldauja kraujo, vos girdimai pypsėdami "Broleli - broleli!"

Moskitas — mosquito yra suispanintas mažos muselės vardas, kas lietuviškai išvertus ir yra "muselė". Pasirodo, jų esama apie 2,000 rūšių, bet tai toli dar ne viskas, nes vis daugiau rūšių atrandama. Visi moskitai — uodai turi bendras visoms rūšims savybes, bet taip pat skirtingas ypatybes. Viena rūšis gyvena beveik ištisus metus, o kitos baigia savo amžių per mažiau, kaip vieną mėnesį. Tie kraugeriai veisiasi visuose klimatuose — pradedant tropikais, apimant vidurinio klimato plotus, baigiant šaltomis arktikinėmis tundromis. Jų amžiaus ilgumas priklauso nuo vasaros ilgumo, kurios metu jie turi pergyventi keturis gyvenimo ciklus.

Pirmiausia, visi uodai — moskitai yra amfibiniai vabzdžiai, tai yra gyvena vandenyje ir sausumoje. Jų trys cikliai — kiaušinėliai, lervos ir lėliškės savo amžius atgyvena vandenyje arba labai drėgnose vietose. Tik galutinai išsivystę, užaugę ir sparnus įsigiję uodas pasikelia iš vandens į orą. Geromis vasaros sąlygomis visus tris pirmuosius savo gyvenimo ciklus, kol iš kiaušinio užaugs pilnu uodu, jie atlieka per dvi savaites. Suaugusio uodo amžius trunka vidutiniškai mažiau kaip vieną mėnesį, bet daugeliui rūšių užtenka ir 10 dienų.

Kiaušinius uodienė padeda ant savotiškos "lekštės", kuri gali plaukioti vandens paviršium arba ištverti šlapiose samanose arktinio sniego patale. Kiaušinėliai yra panašūs į mažytes kulkeles su apskritais dugnais ir aštriais smaigaliais. Jie puikiai išveria per arktinę žiemą. Siltuose tropikuose lervos jau po penkių dienų iš kiaušinių išsikala ir pradeda vizginti uodegytės. Tos lervos dar turi atlikti keturis iš kailio išsinėrimus, kiekvieną sykį išaugdamos didesnės. Tik penktu išsinėrimu jos pavirsta lėliškėmis, o iš lėliškių į pilnus uodus užauga per dar dvi ar keturias dienas, bet sparnuotam uodui pakilti į orą būtinai turi būti šilta ir saulėta diena.

Vėlybą rudenį užaugę uodai susiranda "pastogę", kur išveria gyvi per žiemą ir kiaušinių dėti pakyla gana anksti pavasarį. Rudenį neišskilę kiaušiniai puikiai išveria per visą žiemą.

Mūsų platumose uodų kiaušiniai paprastai išsiperi gegužės ir birželio mėnesiais ir pora savaitžių paauge pradeda mus bombarduoti, prašydami ar paprastai vogdami mūsų kraują. Pataitės per dvi ar tris savaites kas kelintą dieną padeda po 50-200 kiaušinių. Kraujo uodų patinai nemėgsta ir nereikalauja. Jis yra reikalingas tik pataitėms, kad apvaisinus kiaušinėliai turėtų iško vystytis.

J. P.

SALOMĖJA NĖRIS...

(1931113 iš 1-mo pusl.)

rasai. Degė Daugavpilis, Siebežas. Salomėja Nėris su kūdikiu pakliuvo į traukinį. Traukinį vokiečiai subombardavo ties Silupe. Žuvo visa, ką Salomėja Nėris buvo pasiėmusi iš namų — drauge su kitais dalykais, žuvo ir daug poetės rankraščių. Bombardavimo metu ji pasimetė su kūdikiu. Ji rado tik po dienos ar po dviejų kažkur Latvijos kaime...

Per Velikije Luki ir Rževą Salomėja Nėris dulkėtais keliais, išvargusi, sunykusi, nemiegojusi ir retai tevalgydama, drauge su kūdikiu, keliavo vis tolyn ir tolyn į rytus.

Išvargusi, sunykusi, apdraskytas kelionėje drabužiais, ilgų kelių dulkėmis nudulkėjusi, Salomėja Nėris po savaitės pasiekusi Maskvą. Ji atvykusi į Nuolatinę Lietuvos TSR atstovybę Vorovskio g. 24, ir mūsų atstovas P. Rotomskis priglaudęs poetę atstovybės namuose.

Tenai ji susitikusi su tokiais pat karo pabėgėliais, kaip ir ji pati, tik ką atvykusiais į Maskvą iš Vilniaus kitu keliu — per Minską, — su L. Giros šeima ir A. Venclova.

„Nė vieno garso iš tėvynės negirdėjau per tris su viršum savaites — per tris baisaus košmaro savaites. Karo tremtiniai mudu su Balanduku. Kur mūsų brangus tėtukas? Širdis alpsta pagalvojus. Koks staigus ir netikėtas atsiskyrimas! Širdis alpsta pagalvojus. Siaubo dienos ir nauji pergyvenimai neįstengia uždengti šviesaus vaizdo. Rodos — vienas žingsnis, viena valanda — ir aš būsiu tenai... Argi? Juk lavonų kalnai ir kraujo upės jau skiria mane nuo Lietuvos. Ir tai tik pradžia...“ — užrašė poetė savo sąsiuvinį Maskvoje 1941 m. liepos 18 dieną.

Vokiečiai pradėjo Maskvą bombarduoti.

Salomėja Nėris ištisas bombardavimų naktis su kūdikiu praleisdavo Atstovybės namuose. Ji mačiusi miesto gaisrus, pilnas dūmų gatves, ji girdėjusi krintančių móbų švilpimą...

Salomėja Nėris drauge su L. Giros šeima ir A. Venclova liepos mėn. gale išvažiavusi į Penzą, kuri tuo metu jau esą pradėjusi darytis tam tikru lietuvių evakuacijos centru, tarp kitko, tenai laikinai įsikūrusi LTSR L. Komisarų taryba, užimdama nemažus namus Gogolio gatvėje. Penzai, tam nemažam srities centrui, buvę lemta virsti kelelui lietuvių rašytojų laikina suostijimo stotim...

Kada tuo metu Penzoje Salomėja Nėris rašė pirmuosius savo kūrinus, eilėraščius, nebuvę dar jokių perspektyvų juos išspausdinti.

Galvota, kur geriau žiemą įsikurti? Ir, štai, Salomėja Nėris, drauge su M. ir E. Meškauskų šeima, gruodžio 10 d. išvažiavo į tolimą Baškirijos sostinę — Ufą.

Kelionė į tolimą Ufos miestą buvusi varginga ir sunki. Transportas tuo metu buvęs užimtas kariuomenės ir karinių krovinų.

Keleiviniai vagonai nebevaikščioję. Žmonės važinėję prekiniais vagonais, kūrendami juose krosneles, kad nesušaltų. Ir Salomėja Nėris sėdusi į tokį vagoną, pilną žmonių. Kelionė užtrukusi ilgai — tik po 16 dienų (gruodžio 26) keleiviai pasiekė Ufą.

Išvargusi poetė žiemos šalčių metu pasiekusi nepažįstamą miestą, perpildytą nepažįstamųjų evakuotojų. Aplinkui buvę labai maža artimesnių draugų. Penzos laikų draugai toli nuo jos — L. Gira, K. Korsakas ir A. Venclova 1942 m. sausio antroje pusėje išvykę prie Volgos, į Gorkio sritį, kur formavosi Lietuviškoji divizija. Didžiulės žiemos pūgos siautėjusios stepėje ir Ufos mieste. Jos užnešusios sodus, gatves ir namus...

S. Nėris vienok nepadėjusi plunksnos ir tokią sunkią žiemą, gyvendama Ufoje. Ji sukūrusi tenai nemaža jautrių, giliai išgyventų, tėvynės ilgesio kupinų eilėraščių, kuriuose giliai išraišką radusios ir tos sunkiosios žiemos nuotaikos, išgyventos tolimosios Baškirijos sostinėje, toli nuo tėvynės („Kur baltas miestas“), kiti — „Stepės“, „Aš tau pavydžiu“, „Laiškelis“ ir kt.

Pagaliau, 1942 m. vasarą, birželio mėn., TSRS Aukščiausios tarybos sesijos metu, poetė atvykusi į Maskvą ir čia likusi gyventi. Maskvos nuotaikos — buvusios jau kitos: nors ir tuo metu kas vakarą į padangę kildavę plieno spalvos aerostatai, nors ir tuomet kada — nekada vienas kitas vokiečių lėktuvas pasirodydavęs ties Maskva, bet didysis pavojus jau buvęs praėjęs.

1943 m. gale Maskvoje išėjęs naujas poetės eilėraščių rinkinys — „Dainuok, širdie, gyvenimą“. Tame rinkinyje radę gilų ir talentingą atspindį visi tie jausmai, kuriais karo metu gyveno ir tik Salomėja Nėris, — kuriais gyveno milijonai žmonių. Į rinkinį įėjusi ir didesnė poema „Mama! Kur tu?“...

Tais pat metais išėjęs iš spaudos Salomėjos Nėries eilėraščių rinkinys rusų kalba, išverstas poetės M. Petrovych, vardu „Pro kulky švilpimą“.

Pagaliau, karas artėjęs į pabaigą. Maskvos lietuviai pradėję ruoštis į Lietuvą, tokią pasiilgtą, trejus metus nematytą.

Liepos mėn. pirmosiomis dienomis (1944 m.) iš Maskvos aerodromo pakilęs trimotorinis „Duglas“. Juo skridusi į Vilnių Lietuvos vyriausybė ir pora rašytojų — P. Cvirka ir A. Venclova. Norėjusi skristi ir S. Nėris. Perdaug didelis buvęs joje gimtosios žemės ilgesys, perdaug iškentėjusi ji per tuos trejus metus. Deja, ji buvusi ne viena. Su ja buvęs kūdikis ir vyriausybei neatrodė, kad tuo momentu, kada Lietuvoje dar vyko mūšiai, būtų protinga leisti poetę į tokį pavojų. Tokiu būdu — S. Nėris dar liko Maskvoje.

Ji rašo (laišką) vyrui į Panevėžį. Laiškas adresuotas nesurado. Pagaliau, ji vis dėlto iš jo laišką gauna ir sujaudinta rašo: „Man atrodo, kad aš laimingiausia šiandien visame pasaulyje, gavusi žinią iš Tavo paties. Ketvirtį metų kančios ir ilgesio, paskutinės sunkios dienos ir savaitės baisių abejonių... Juk pastaruojuoju laiku aš ir miegoti nebegalau. Nebuvo nė vienos dienos, kad negalvočiau apie Tave...“

Pagaliau rugsėjo mėn. antroje pusėje poetė išvažiavusi į Lietuvą. Ankstesnis projektas skristi lėktuvu — atkritęs.

Rugsėjo 30 d. vakare poetė pasiekė Kauną, tą miestą, kuriame praėjo jos studijų metai, kuriame ji labai dažnai lankydavosi ir vėliau, kur ji dirbo, kur buvo išleistas jos knygos, pagaliau, kur ji sulaukė visuotinio pripažinimo, kaip įžymiausia Lietuvos poetė.

Jie buvo vėl drauge visi trys — visa šeima. Ir visi jie buvę labai laimingi... Bet prasidėję — ir nauji vargai. Jų namelis buvo sudegintas ir sugriautas. Reikėję ieškoti buto. Vargais negalais S. Nėries šeima butą gavusi Kaune Maironio gatvėje, be jokių baldų, be langų, be raktų. Vėliau jų šeima įsikūrusi gana padoriame nedideliame butelyje Dainavos gatvėje.

Deja, karo metu poetė kartkartėmis sirguliuavusi, bet nepratusi rūpintis savimi ir kam nors skųstis, niekad į tai nekreipusi rimto dėmesio. Ir Kaune liga atsinaujinusi. Birželio 8 d. ji buvusi paguldyta Kauno R. Kryžiaus ligoninė, kur jos sveikatos būklė ėmę tyrinėti prityrę gydytojai. Poetė galvojusi esanti į ligoninę atvežta tik porai dienų. Deja, jos būklė pasirodžiusi labai rimta. Geriausi Kauno gydytojai dėję visas pastangas nustatyti ligos diagnozę. Buvęs surastas kepenų pūliavimas ir kilęs įtarimas, kad poetė serganti kepenų vėžiu. Jos sveikatos būklė — buvusi labai sunki. Prieita išvados, kad poetę reikia siųsti Maskvon, Kremliaus ligoninė.

Dar į ligoninę Kaune poetėi buvusi atnešta paskutinioji jos knyga, vos tik baigta spausdinti — „Lakštingala negali nečiulbėti“. Stingstančiomis rankomis, sunkiai tematydamas raišes, ji vertusi paskutinės savo knygos lapus...

1945 m. birželio 26 d. iš Kauno aerodromo pakilęs lėktuvas „Duglas“, išveždamas poetę į Maskvą. Ją lydėję gydytojai Markovičius ir Januškevičius. S. Nėris buvusi paguldyta Kremliaus poliklinikoje. Beveik visą laiką poetė kliedėjusi ir tik kartkartėmis atgaudavusi samonę...

Pagaliau, 1945 m. liepos 7 d. Salomėja Nėris mirė. Tarytum

Išgarsėjusi dainininkė Phyllis McGuire buvo pakviesta į prisiekusiųjų teismą, kad pasiaiškintu apie santykius su įtakingu gengsteriu Momo Salvatore Giancana. Sako, kad ji plačiai aiškinosi, bet leikraštiniuku į teismo posėdį neįleido. Televizijoje dainuoja ir kitos McGuire seserys, bet aiškintis buvo pakviesta tikta viena.

žaišbas ši žinia pasklidusi Maskvoje, visiems, kas tik žinojo Salomėją Nėrį kaip poetę ir kaip žmogų, sukeldama begalinį liūdesį ir skausmą...

Skrodimas parodęs, jog apie dvejis metus poetė sirgusi kepenų vėžiu...

Liepos 8 d. Salomėja Nėris grįžusi į Lietuvą — šį paskutinį kartą jos nebegyva kūną nešęs didžiulis „Duglas“. Lėktuvą išlydėję Maskvos lietuviai ir rusų rašytojai.

Laidotuvių dieną (Kaune), prieš išnešant iš salės karstą (ji buvusi pašarvota Valstybinės Centrinės Bibliotekos rūmų salėje, Donelaičio gatvėje), garbės sargyboje stovėję rašytojai: V. Mykolaitis-Putinas, B. Sruoga, A. Venclova ir K. Korsakas, Paskui juos pakeitę partijos ir vyriausybės nariai.

Girdi, tartum simbolizuodama visuotinį Lietuvos liūdesį dėl mylimos poetės mirties, prieš išnešant karstą, užtemusi saulė, diena — sutemusi ir Kauną užliejusi smarki liūtis... Ji palaidota į Kultūros Muziejaus sodelį. Karstas su S. Nėries palaikais nuleistas į kapo duobę po liūdnamis svyruokliais berželiais...

Toks buvo gyvenimas ir taip užsibaigė dienos tikrai gabios lietuviškos rašytojos - lyrikės, daug besiblaškiusios gyvenime, bet — kartu ir labai daug iškentėjusios...

(Pabaiga)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

LIETUVĖS BRANDA

(MOTERS JAUSMO, MINTIES IR VEIKSMO DARNOS PAGRINDAI)

Redaguoja gail. sesuo Ona Bosaitė, R. N., ir Anelė Kirvaitytė

Raštus ir klausimus siūsti:

ALVUDAS, 2319 W. GARFIELD BOULEVARD, CHICAGO, ILL. 60636

II METAI

NR. 7 (15)

VAIKAI SAVO PRIGIMTYJE TURI SVEIKATOS PRADUS

Jei vien angelai galėtų vaikus auginti — tai žmonės negalėtų būti tėvais.

Gyvenimiška tiesa

Tikra laimė, kad tėvams nėra būtina būti visiškai tobuliems auginant ir gerai išauginant trečiaamečius bei kitokio amžiaus vaikus. Jei tik angelai galėtų auginti vaikus, tai nė vienas iš mūsų negalėtų būti tėvais. Greičiausiai, nė vienas tėvų nėra visai tobulas, bet ir nereikia tokiu būti, idant pajėgtum tinkamai savo vaiką subrandinti. Vairiai jūta tėvų geravališkumą, jei pastarieji stengiasi jį parodyti savais darbais. Tas tėvų geravališkumas kartu su paties vaiko atsparumu — jo prigimtyje esamais sveikatos pradais įgalina vaiką tinkamai vystytis.

Pirmaisiais trimis savo amžiaus metais vaikas patiesia pamatus savo būsimam gyvenimui. Tai tų pirmųjų trijų metų žinogaus veiklos užduotis. Tėvai tai turi žinoti — tada jie lengviau pajėgs suteikti vaikui tai, ko jam pirmiaisiais trimis jo amžiaus metais reikia, kad jis galėtų savo prigimtyje tūnančius pajėgumus normaliai vystyti.

Tais pirmiaisiais trimis vaiko amžiaus metais jam reikia trejų dalykų: 1. normaliam vystymuisi priemonių: tai šaukštai, šakutės, sagos, šocijai, lovelės, rūbai, — juos jis gali tvarkyti... 2. progų žaisti pagal savus sugebėjimus naudojant paįsimo priemones, vandenį, smėlį, kaladėles, lėles... 3. žmonių — tik jie turi vaikui nekenkti, nebūti per daug pikti ir nesinervinti tada, kai vaikas ima jų klausinėti ar ima jiems pasakoti.

Tai, visos lietuviškos motinos brėškime pačios ir savais tinkamais darbais padėkime bręsti mūsų dukroms.

Tada mes pajėgsime savame gyvenime išpildyti vaiko psichologijos reikalavimus ugdant savo vaiką į pilnutinį žmogų — į tokį, kokio Dievas ir žmogus pageidauja. Bent pakankamai subrendę mes pajėgsime vaikui nustatyti jo elgsenos ribas: jos turi būti nustatytos gyvenimu ir protu vadovaujantis. Jas tėvai turi nustatyti vadovaudamiesi supratimu, švelnumu ir meile.

Todėl visos motinos, būkime tuo mes dabar esame — tik apsišviesti ir daugiau subręsti nuolat besistengdamos, tada mes pajėgsime riboti vaiko elgesį taip, kaip jausime reikalingą taip elgtis. Tada mes pajėgsime vaiko elgesį riboti kilniai, bet sa-vaip. Bet kokius darbus dirbkime po to, kai patį svarbiausią darbą atliekame, kai vaikui į pilnutinį žmogų bręsti aplinką

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 22, 1965

paruošiame ir ją išlaikome. Niekada neužsiimkime tokiais darbais, kurie sukrimis mus taip, kad mes užmiršime, jog mūsų vaikas, nesustodamas vystosi ir nuolat esti reikalingas mūsų tinkamos globos.

TĖVŲ NENORMALŪS -- ELGESIAI VERČIA VAIKĄ NENORAMALIAI ELGTIS

Pediatrė Aldona Rugienė, M. D.
Chicago, Ill.

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)

Iki mokyklinio amžiaus vaiko kaprizams bei agresyvumui gali būti trejų priežasčių: 1. organiniai sutrikimai; 2. emocijiniai negalavimai; 3. išsivystymo tarpsnis. Pirmosios priežasties pavyzdys — vaiko smegenų pakankimas, šizofrenija ir kit. Antros priežasties vaiko elgesio sutrikimui pavyzdys gali būti toks: vaikas gali atkakliai priešintis prieš mamą bei aplinką, kurios jis nemėgsta. Trečiosios — šit koks: vaikas gali būti tokiame išsivystymo periode, kada jis savimi pasitiki, — toks vaikas nori priklausyti tik nuo paties savęs, bet ne nuo tėvų.

Visiems šiandien jau aišku, kad tai, kaip su vaiku elgiamasi, turi įtakos jo asmenybės besivystymuisi ir jo elgsenai. Tėvų bei artimųjų ar draugų nenormalūs elgesiai veda vaiką į nenormalią elgseną. Kartais stebinti vaikų kalbą bei žaidimą, galima spręsti apie tokių vaikų tėvus visai jų nepažįstant.

Daug priklauso vaiko elgesys nuo to, ko tėvai laukia iš savo vaiko. Viena motina, pvz., gali didžiūti ir džiaugtis, kad jos vaikas mėgsta mokyklis ir skaityti. Kita motina, turėdama tokį vaiką, skundžiasi — ji, mat, nežinanti ką su tokiu vaiku daryti: jis visuomet užimtas su knygomis ir nenori žaisti. Mat, nesubrendę ir neapsišvietę tėvai nesupranta, kad kiekvienas vaikas yra skirtingas, kiekvienas skirtingai užsiima — ir tai yra normalu, jei užsiima kūrybiniai. Tai vis tėvų įtaka į vaiko elgesį.

Vaiko elgesys priklauso ne vien nuo tėvų elgesio. Čia turi įtakos vaiko individualybė: kaip yra išvystyta vaiko asmenybė. O tas vaiko asmenybės išsivystymas gali būti įvairus. Pvz., tas vaikas, kuris lengvai pasiduoda motinos reikalavimams ir lengvai pildo visus tėvų reikalavimus, niekuomet tėvams nepri-daro bėdų. Bet yra ir tokių vaikų, kurie turi savo norus, pageidavimus, — tokie pridaro ne-

sklandumų santykiuose su tėvais.

Tėvų elgesys lemiančiai veikia vaiko elgseną. Pvz., dažna vyresnio vaiko kaprizų priežastis yra jo sunkiai sugyvenama motina, arba — tas rečiau pasitaiko — dominuojantis tėvas. Tada vaikas ima ieškoti savo teisių — jis darosi kaprizingas; čia vaikas gali būti pateisinamas, nors jo elgesys yra netikslus.

Nesubrendusi motina yra nesugyvenama, — ji nesitaiko prie kitų ir viską ant savo daro priversdama kitus su ja sutikti. Su tokia motina sunku sugyventi. Mat, tokia nesubrendėlė pasitenkina tik tada, kai dalykai klojasi pagal jos pageidavimus. Kito-kiu atveju ji netenka pasitikėjimo savimi ir išėina iš vėžių.

Su tokia žmona nesugyvendamas vyras skiriasi. Nesiskirian-tieji šeimos nariai turi išmokti sugyventi su nesubrendusia mo-tina. Paprasčiausias būdas — prisiderinti prie jausmais nesveikot žmonos - motinos ir pri-imti jos nusistatymus. Daugiausia vyrų taip elgiasi ir kenčia dėl to. Tokie vyrai nieko nedaro be žmonos sutikimo — ne tik jie, kaip laikraščiai rašo, Balfui neaukoja žmonos neatsiklausę, bet jie svečio nepasikviečia pie-tų prieš pusvalandį žmonai apie tai pranešti nedrįsdami. Mat, jie bijo tuo žmoną sunervinti.

Labai dažnai santykiuose su minėta nesubrendusia motina ima vaikai elgtis panašiai, kaip ir tėvas kad elgiasi. Tokie vaikai vėlesniame amžiuje susilaukia sunkenybių, bet dabar skaitomi gerai besielgėniais vaikais. Jie, mat, pataikauja savo motinos įnoriams.

Minėta motinos jausmų nesveikata duoda pagrindą daugeliui šeimos nelaimių. Tėvas ir vaikai ima atitolti nuo namų. Pasidavęs nesubrendusios žmo-nos įnoriams tėvas, ima ieškoti pasitenkinimo — ramumos už savų namų. Vaikai išmoka to pačio iš tėvo pasisavinto elgesio. Jie pamėgsta stovyklauti; net į ligoninę paguldyti jie nori joje ilgiau pasilikti, kad tik nebūt namuose; kiti pas draugus iki vėlumos užtrunka — ir ne-sako tėvams, kur jie yra; kai kurie tokios motinos vaikai pa-bėga iš namų.

Bet pasitaiko ir tokių vaikų, kurie atsisako prisitaikyti prie jausmais nesveikos motinos rei-kaavimų. Tokie vaikai esti, kaip ir jų motinos, griežti ir ryžtingi — jie irgi nori domi-nuoti kiekvienu atveju. Tokie vaikai pagrįstai ir pateisinamai pasisako, kas jiems iš motinos pusės kenkia, ko jie nori ir dėl ko jie vienaip ar kitaip elgiasi. Gydytojui kartais sunku suras-ti priežastį dėl vaiko blogo el-gesio. Žinokim, kad įžulumas, kaprizai bei akiplėšiškumas yra neprimtinai elgimasis. Prie-žastis tokio vaiko elgesio, kaip matėm, gali būti pas vaiką, arba pas tėvus; dažniausiai tai esti pas abiejus.

Tėvų asmenybės yra labai įvairios. Todėl jų elgsenos savo vaiko atžvilgiu yra dar įvairė-nės. Čia turime visą skalę tėvų elgesio: meilė, supratimas, pa-

taikavimas, baiminimasis, do-minavimas ir nuo vaiko atsisa-kymas. Netvarkingas tėvų el-gesys sužaloja vaiko asmenybę. Pvz. sugadintas — išpaikytas vaikas gali būti dėl to, kad jam pa-taikaujama ir kiekviena jo už-gaida patenkinama. Tai per minkštų tėvų žala vaikams. Blogai ir su per kietais tėvais. Virš minėta motina yra domi-nuojanti, griežta — sunkiai su-gyvenama. Tokia neišpaikina savo vaiką — ji kitaip jį suga-dina: šilimos prie tokios nesu-brendėlės motinos vaikas nejuo-čia — jis ima motinos vengti.

Matom, kad norint vaiko el-gesį sutvarkyti yra reikalinga vi-sų pirma suatugusiems save su-tvarkyti: reikia subręsti į pilnū-tinius žmones ir apsišviesti šių dienų mokslo pagrindais. Tik tada bus galima netikusio vaikų elgesio išvengti.

Nelaimė, kad iš visų žmonių menkiausiai savo pareigoms esti pasirengę tėvai; dauguma tėvų esti tik fiziškai pasiruošę. O vaiko asmenybės brandinimas yra dvasinis dalykas — reikia tė-vams šitokiam darbui pasiruoš-ti. Už tai reikia visoms moti-noms šviestis ir dalyvauti tokio-se draugijose, kurios padeda sa-vus vidinius pergyvenimus to-bulinti.

Apie tinkamą tėvų parengi-mą šeimos pareigoms turėtų su-sirūpinti visi žmonės, ypač ats-a-kingas vietas užimantieji: gydy-tojai, dvasiškiai, mokytojai ir visi dvasia ir kūnu pajėgiantie-ji visuomenišką darbą dirbti mūsiškiai. Turi liautis mūsų kalbos, vien tėvus raginančios būt žmoniškais, vien tik gerai savo vaikus auginti. Reikia vi-siems išeiti žmogų brandinančių darbų dirbti, — tik tada mes ga-lėsime susilaukti šeimos gyve-nimui pasirengusių žmonių. Kol žmogaus nesubrandinsim — veltui bus jam bet kokie pamo-kinimai apie tvarkingą savų pareigų atlikimą. Kaip aklas nemato spalvų, taip nesubrendęs tėvas nemato reikalo — ir ne-pajėgia — tvarkingai elgtis.

LIETUVĖS, SAUGOKIME SAVUS VAIKUS!

Ona Vaškevičiūtė, M. D.

Chicago, Ill.

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio pranešimo dalies santrauka)

Kiekvienas gydytojas savo praktikoje patiria, kaip kenčia lietuviškos motinos, norėdamos iš-gelbėti savo ir savų vaikų gar-bę. Lengvapėdžių (nesubren-dusių) tėvų šeimos patenka kar-tais į baisiai sunkią padėtį, kai jų netekėjusi duklė pastoja. Tūly žmonių asmenybių menky-sta šiame krašte — taip viskuo pertekusiame — suteikia lietu-viškai šeimai kartais tikrą kūno ir dvasios badą.

Tūlos lietuviškos jaunos motinos nuėjo taip toli nuo padoraus ke-lio, kad nebežino, nuo kurio tė-vo sau vaiko laukiasi. Ne kitokie bus ir jų vaikai, — nesilaikys nuo amžių lietuvių užlaikomų moralės pagrindų.

Nė viena motina tenesmerkia kitos, ir tenekalba, girdi — "Mano vaikas taip nedaro — ne-darys". Užtenka tik pažvelgti į jaunuolių elgesį parkuose, gat-

velėse, automobiliuose, lauko kinuose, miškuose... kad persistatytume, kaip dabartinis jaunas žmogus save žaloja. O tokį savęs žalojimąsi stebi visai maži vaikai — taip ir sukas liguisto elgesio ratas. Tai ne vien moralės mindžiojimas, bet savo dvasios ir kūno žalojimas.

Kiekviena lietuvė stiprinkime kita kitą, susiburdamos į kultūrinę veiklą. Tada stipresnės padėsime silpnesnėms sesėms saugoti save ir savo vaikus. Tenežūsta nė vienas dar negimęs lietuviukas! Tenebūna toks jau gimęs atiduotas nežinomiems suaugusiems adaptavimui. Nužudymas pradėto motinos paširdyje lietuviuko — nors jis tik vienos sekundės amžiaus būtų — yra žmogžudystė. Teneapsunkina savo sąmonės žmogžudystė — nors dar ir negimusia — nė viena mūsiškė! O kad toks gėris mūsų tarpe gyvu kūnu taptų — turime visos bendrai dirbdamos šviestis ir savas asmenybes tvarkyti. Šiame krašte pavienės motinoms labai sunku su savais vaikais tvarkytis, todėl junkimės į auklėjimą puoselėjančias organizacijas; veskime visus savus vaikus į vaikų vasaros aikštes; leiskime juos į vaikų darželius; siųskime juos į be rūkalų ir svaigalų tvarkomas vaikų stovyklas, į vaikų ansamblius, į Alvudo Vaikų Teatrą — čia gali sutilpti visi Chicago lietuvų vaikai — visiems bus kūrybinis užsiėmimas. Junkimės visos dėl savo ir savo vaikų laimingesnio gyvenimo.

Prašykime, kad mums padėtų vaikams kultūrinę aplinką paruošti mūsų dvasiškiai, gydytojais, įvairiopi biznierių. Tegul savų asmeninių jubiliejų proga jie apsiima globoti po Vasaros Vaikų Aikštelių, tegul padeda statyti Lietuvos Vaiko Namus, tegul imasi išlaikyti ir kurti Vaikų Darželius. Visi lietuviški laikraščiai turėtų persiorientuoti ir svarbiausių darbų užsiimti: reikia padėti lietuvi motinai ir lietuviukui įsigyti ir užlaikyti sveiką kūną, dvasią ir protą, o taip pat reikia užsidegimo kuo didžiausiam išsilavinimui. Čia tik ir yra visų mūsų lietuviškiausia, žmoniškiausia ir krikščioniškiausia bei amerikoniškiausia veikla. Tad visi be jokio skirtumo į ją!

LIŪNĖ JANUŠYTĖ ATSIMINUS

Mirusios Liūnės Januštės tėvas buvo medicinos gydytojas, Kretingos apskrities ligoninės (Kretingos mieste Kęstučio gatvė 18 numeris) vedėjas. Lietuvos nepriklausomybės pirmaisiais metais jis ligoninėje apsikrėtė dėmėtąja šiltine ir mirė. Kretingos miesto valdyba, norėdama pagerbti savo pareigas einant nukentėjusį ligoninės vedėją, dr. Janušo vardu pavadino už Kęstučio gatvės kitoje ligoninės sklypo pusėje ėjusią gatvę. Nežinau, ar dabar ta gatvė tebesivadina tuo pačiu vardu ar kitaip.

Po dr. Janušo mirties liko jo žmona ir dvi dukterys — Liūnė ir Felicija. Toje pat Kęstučio gatvėje netoli ligoninės joms paliko didokas mūrinis namas su žemės sklypu.

Pirmaisiais antrojo pasaulinio karo metais Liūnė Januštė gyveno Vilniuje, o jos sesuo Felicija Januštė dirbo Kretingos apskrities ligoninėje akušere. Bolševikai iš Amerikos grįžusio lietuviuo Ruikio nusavino du namus ir vieną namą perleido ligoninei. Tenai ligoninės administracija perkėlė gimdymo skyrių ir jame dirbusiai akušerei Felei Janušytei atntrame aukšte davė kelių kambarių butą, kuriame ji apsigyveno kartu su savo motina, nes jų nuosavą namą bolševikai nusavino ir ten perkėlė NKVD. Negalėjo į savo namus grįžti jos ir prie vokiečių, nes jų namuose įsikūrė lietuvių saugumo įstaiga, vadovaujama Jankio, ir savininkų ten neįsileido.

Pastaraisiais karo metais Liūnė grįžo iš Vilniaus ir apsigyveno Kretingoje prie motinos ir sesers ligoninės bute.

Tais laikais aš irgi dirbau ligoninėje, todėl su Liūne Janušyte beveik kasdien susitikdavom. Dažniausiai mudu susitikdavom prie radijo aparato — pas gydytoją — ligoninės vedėją, kur slaptai klausydavome iš užsienio žinių. (Vokiečiai už radijo iš užsienio žinių klausymą baudavo koncentracijos lageryje). Aš norėdavau klausytis Londoną, o Liūnė — Maskvą, bet dėl to nesibardavome — aš jai nusileisdavau.

Liūnė labai domėjosi karo eiga ir laukė vokiečių sužlugimo. Tokius pat norus ir aš turėjau, tik mano žvilgsniai kryo ne į tą patį tašką. Aš išvadavimo laukiau iš Anglijos ir Amerikos, o Liūnė — iš Sovietų Rusijos. Ji man sakydavo, kad vokiečiai žlugs ir pasaulyje įsigalės komunistas, panašiai kaip įsigalėjo krikščionybė. Aš su tuo nesutikdavau ir atsakydavau, kad komunistas gali plisti tik jėga, o krikščionybė plito patrauklumu ir idealizmu.

Karo metu gyvenimo reikmenų trūkumai skaudžiai lietė mus visus. Liūnė, jos motina ir sesuo — visos trys labai daug rūkė, o cigarečių iš vokiečių tiekimo gaudavome tik po tris cigaretes dienai. Jos pirkdavo ūkininkų augintą tabaką ir kažkokiu būdu su medaus priemaišu paruošdavo taip, jog tas tabakas būdavo gardus. Ta savo

gamyba jos dažnai vaišindavo mane.

Mėgo ji ir linksmesnį gyvenimą. Pas mūsų daktarus (jie iš vokiečių medicinos reikalams gaudavo etilinio spirito) tam tikromis progomis įvykdavo su išgėrimais ir užkandžiais artimųjų žmonių sveigos. Tose sueigose dažnai ir aš ir Liūnė dalyvaudavome. Ne kartą teko su ja linksmoje nuotaikoje leisti laiką. Ji mane norėjo įtikinti, kad, priartėjus frontui, nebėgčiau į vakarus ir pasilikčiau Lietuvoje, nes esą prie bolševikų su savo gabumais gausiu gerą tarnybą ir galėsiu gerai gyventi.

Bet aš galvojau kitaip: man atrodė, jei bolševikai tiek daug lietuvių sukiojo į kalėjimus ir išvežė į Sibirą per pirmąją okupaciją, kada lietuviai juos priėmė be mažiausio pasipriešinimo, tai dabar, grįžę po vokiečių okupacijos, kai lietuvių partizanai prisidėjo prie jų iš Lietuvos išvijimo, jie dabar bus daug žiauresni ir nukentės žymiai daugiau žmonių, negu per jų pirmąją okupaciją. Vienu žodžiu, aš pasilikti Lietuvoje bijojau.

Liūnė, gyvendama pas savo motiną Kretingoje, rašė noveles ir feljetonus. Kai kada ji vykdavo į Vilnių ir ten iš radifono per radiją skaitydavo savo, žinoma, politiškai neutralius kūrinus. Šiaip Liūnė buvo malonaus hūdo, graži, inteligentiška ir imponuojančių manierų moteris, tik raudona. Kai kas sakydavo, kad ji tokia pasidariusi dėl Drazdausko, su kuriuo ji prieš karą važinėjo po Prancūziją.

Drazdauskas, kuris prie bolševikų Vilniuje užėmė aukštą postą, karui kilus su bolševikais pabėgo į Rusiją. Apie jo likimą ji nieko nežinojo, bet ji tikėjosi jo sulaukti su bolševikų grįžimu.

Kai apleisdamas Lietuvą, aš su čemodanais iš ligoninės vykau į Kretingos geležinkelio stotį, paskutinieji artimesni žmonės, su kuriais atsisveikinau, buvo Liūnė Januštė ir jos motina. Jos nepritarė mano Lietuvos apleidimui. Jos sakė, kad aš nesu niekuo nusikaltęs ir turėčiau pasilikti Lietuvoje, o ne keliauti į Vokietiją — į bombų pavojus, į badą ir priverstinus sunkius darbus. Man buvo skaudu širdyje, bet šitam žygiui buvau apsisprendęs jau prieš metus laiko ir dabar keisti

BŪK LAIMINGAS

Sūnau! Kodėl tu išmetei širdį, kurią tau buvau davęs? Ar toji širdis buvo negera? Ar ji tau trukdė tavo gyvenimo siekiuose? Ar tau dabar geriau, kad išmestosis širdies vietoje įsidėjai kitą?

Nicko. Būk laimingas!

Aš visuomet gėrėjaus savo tėvų duotąja širdimi. Džiaugiuosi ir dabar tą paveldėtąją širdį tebeturįs. Ji man buvo gera. Ji man padėjo pritikti prie tolygių žmonių ir niekuomet nepastūmėjo prie veiksmo, kurio turėčiau gailėtis.

Aš ir tau tokią pat širdį buvau davęs. Ji nebuvo už manąją nei geresnė, nei prasčiau. Bet ji tau nepatiko, ir tu ją išmetei.

Nicko. Būk laimingas.

Tu išrovei ir meilę, kurią tau įskiepijau ir rūpestingai buvau priauginęs. Išrovei ir išmetei. Aš taip rūpestingai nuskyniau savo meilės šakelę, atsargiai tau įskiepijau, rūpestingai priauginau ir džiaugiuosi, kad tu turėsi maną meilę ir maną širdį. Matyt tau ir maną įskiepytoji meilė nepatiko. Gal būt kliudė tavo gyvenimo siekiuose.

Nicko. Būk laimingas!

Juozas Šmotelis

savo nusistatymo nebebuvo kaip.

Gyvendamas Vokietijoje šį tą apie Liūnę Januštę rasdavau parašyta iš Lietuvos gamamuose laikraščiuose: kad Drazdauskas grįžo į Lietuvą. Vadinas, Liūnė jo sulaukė, bet jie greit išsiskyrė. Girdėjau, kad Liūnė ir toliau rašo feljetonus ir kitokius dalykus, ir už vieną kūrinį Maskvoje gavo 25,000 rublių premiją. Pažįstamos Liūnės karjera mane domino.

Kai "Naujienų" 112 numeryje perskaičiau, kad Liūnė Januštė mirė, nustebau ir man kilo liūdno mintys. Ji dar galėjo ilgai gyventi. Turėjo dar tik 56 metus amžiaus.

L. Kvecas

GERBIAMAS NAUJENŲ PRIETELI, PAAUKODAMAS NAUJENŲ MAŠINŲ FONDUI, ATLIKSI DIDELI IR GARBINGA DARBA. KIEKVIENA DIDELE AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI IVERTINTA.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARZAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVERLUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding
American Indemnity
Casualty Mutual
Fidelity & Deposit
Fire and Casualty of Conn.
Gibraltar Insurance
The Hanover
Highway Insurance
The Home
Interstate
LaSalle Casualty
Manhattan Fire & Marine
Mercury Mutual
Monarch
National Union
New York Fire
Security Insurance
United States Fire
Universal Insurance
Western Fire & Casualty
California Life

DAUGIAU PREKIŲ IR MAISTO PRODUKTŲ PASIRINKIMUI DABAR

Siųskite pinigus į USSR
Tegu jūsų mylimieji patys pasirenka.

PILNAI GARANTUOTA, TURI BANKU DEPARTAMENTO LEIDIMĄ IR APDRAUSTA IKI \$20,000.00.

Mūsų firma yra VIENINTELE, kuri visada siuntėjui persiunčia gavėjo pasirašytą KVITĄ. Pristatoma per 2 savaites. Jokių atskaitymų.
Vertė: 9 rubliai už \$10.00.

Persiuntimas: iki \$30.00 — \$2.75, virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING INC.

744 Broad St. Newark, N. J.
Prasyskite katalogą
angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28 St., New York
MU 9-0598

Isteigta 1945 m.

Atidara kasdien 9—5:30;
Sestadieniais 9—1:00.

LENKIJA IR LENKAI SOVIETŲ ETNOGRAFINIAME ŽEMĖLAPYJE

Sovietai yra išleidę tautų atlasą (Atlas Narodov), kuriame surašytos 910 pasaulyje gyvenančios tautos ir gentys. Lenkų "Horizonty" žurnalo kovo mėnesio numeryje Jędrzej Giertych padarė apžvalgą tos dalies, kuri liečia Lenkiją ir lenkus. (Idomu būtų pamatyti, kaip tame atlase aptariami Lietuva ir lietuviai.)

Lenkija atlase perstatyta kaip sritis, apgyventa beveik vienu lenkų, tik viena juosta išilgai su Gudija į rytus nuo Baltstogės esanti etniniai mišri — lenkai ir gudai. Be to, į Lenkijos tautinę sritį įeiną 8 mažųjų grupės ukrainiečių (4 Chelmo krašte ir po dvi Przemyslio ir Alšėnų (Olsztyn) apylinkėse), ir trys žydų grupės — viena Breslave (Wroclaw) ir dvi Pakarpatyje. Sužymėtos lenkų kolonijos Sovietų Rusijoje — Rytų ir Vakarų Sibire, Kazachstane, Kaukaze, Pavolgyje, Urale ir t.t.

Esančios grupelės čekoslovakijoje, Prancūzijoje, 19 lenkų grupių JAV-bėse ir 6 Kanadoje, net Brazilijos Kurytyboje maža salelė. Bet įdomiausia, kaip Giertych iš to atlaso pateikia lenkų mažumas Lietuvoje ir Latvijoje.

Lietuvoje rusai "randa" daugiau lenkų, negu patys lenkai tikėjosi

"Įdomiausias yra sovietinių Pabaltijo valstybių žemėlapis", rašo Giertych. "Pasirodo, kad tarp Lietuvos ir Gudijos, pradėdant nuo Lenkijos pasienio į vakarus nuo Gardino iki pat Dauguvos tęsiasi beveik vienaalytė lenkų etnografinė teritorija, tokia didelė, jog pagal normaliai sovietų praktikuojamus santykius, čia turėtų būti įsteigta atskira autonominė respublika. Vienalytė lenkiška sritis yra Vilniaus-Trakų, Lydos, Ašmenos apskriviai, taip pat sritis į vakarus nuo Gardino, Lenkų kalba ir etnografinės selos siekia toli už Vokovisko, Slonimo ir Baranavičių, net beveik iki paties Minsko, o šiaurėje siekia Dauguvos. Tik pats Vilnius su apylinkėmis sudaro salą, maišytą iš lietuvių ir rusų gyventojų. (Vietiniai gyventojai iš ten iškeldinti.) Dalykas paprastas, lietuvišką charakterį turi švenčionių apskritys, ir tą charakterį jis visuomet turėjo. Tačiau švenčionių kylis nepertraukia lenkų etnografinės teritorijos: per Pastovus (Postawy) lenkiškos Vilnijos sritys jungiasi su lenkiškomis sritimis aplink Breslavą ir Disną prie Dauguvos.

"Pagal tą žemėlapi lenkų salikės egzistuoja ir pačioje Lietuvoje ir Latvijoje, nors, pasirodo, mažesnės negu buvo galima laukti. Artį lenkiškos Breslavijos (Braslawsczyzna), netoli Dauguvos, yra taip pat mišri lenkų-lietuvių teritorija

Ežerėnų apskrityje. Senosios Kauno Lietuvos teritorijoje yra platus, pusračiu išsilenkęs prielaukis su mišriais lenkų ir lietuvių gyventojais, kurių svarbieji centrai yra Širvintai ir Giedraičiai (Abidvi vietos, kur kadaise lenkai iš lietuvių gavo skaudžiai pilti. J.P.). Prie Merečiaus (Mereczewo) yra gero-ka grynai lenkiška etnografinė sala. (Čia pat yra dvi totorių mažųjų grupės, reikia manyti, kalbančios ir jaučiančios lenkiškai). Į šiaurę nuo Kauno yra gana plati sala su mišriais lenkų ir lietuvių gyventojais.

"Latvijoje žemėapis nurodo tris etnografines lenkų salikas, dvi Latgalijoje (Inflantuose) ir viena Ilukštos apskrities vakarinėje dalyje žemgalijoje (kairiajame Dauguvos krante). Be to, parodytos dar keturios lenkiškos mažųjų grupės (trys Latgalijoje, viena prie Daugpilio) ir viena Ilukštos apskrityje, taip pat netoli Daugpilio. Įdomus dalykas tačiau, kad Latvijos sritys su beveik išimtinai lenkiškais gyventojais, būtent rytinė Ilukštos apskri-

J. Šmotelis

AUDRUŽĖ

Sušvitavo, sužaubavo padangėj tamsioj, tamsioj, o Perkūnas trimitavo kaž-kur padangės erčioj.

Sudejavo, suplasnojo tūlas paukštis tarp šakų, vinkšnos šakos suliepsnojo nuo Perkūno kibirkščių.

Ir nutilo valandėlę; lietus čiukšliais, ne lašais kai iš kibiro jis pylė upokšnius su ledais.

ties pusė, susisiekianti sienomis su grynai lenkišku Breslavo apskričiu Vilniaus krašte ir Dauguvos apskrities gabalai prie pačios Dauguvos, besirubežiuoją skersai upę su Dauguvą siekiančiomis Vilnijos dalimis, pateiktos kaip etnografiškai lietuviškos." Tiek iš Giertycho.

Apžvalgininkas baigia savo rašinį vėl grįždamas prie "sugestijos" sovietams iš tų lenkiškų lopų įsteigti "lenkų autonominę respubliką", girdi, tokią, kaip čečencų, Čuvašų ir pan.

J. P.

Pasipylė dangų liepsnos, žaizdros lakstė debesy, ir ledais kailiuką pliekė katinėliui po langais.

Ko, Perkūne, nerimauji? Ko rūgoji? Ko trunkais? Nieks nekaltas, kad nemoki susišildyti žaibais.

MANO UPĖ

Upė, mano upė, ne Nemunas, ne šesupė per laukus vingiuoja, jos vardas — Sruoja.

Ten šeši metai mano vaikystės, nejučiomis dingio, kaip upės verpetai.

Ten rūkštynės, serbentos, lakaryčios šventos, augo krūmeliais, atskirais kereliais.

Ten žuvys neršėjo, linksmai šokinėjo. Jos spielliais rinkos, nardė ir šnerėjo.

Upė, rodos, juokės, su ajerais tuokės. Juokdarė gudri, vylinga, judri.

NIAGARA LAUKIA TURISTŲ

Paveiksle matomas "krioklys" yra Niagaros "arklio pasaga" (Horseshoe Falls), Kanados pusėje. Mažesnis, bet iš arti tiek pat baugiai įspūdingas yra "American Falls", JAV-bių pusėje. Per abudu krioklius diena-naktį, metai iš metų, per nesuskaitomus amžius, vandens nukrinta maždaug po 750,000 galtonų per viena sekundę! Reikia manyti, kad senovėje, kuomet visas kraštas tebebuvo giriu apaugęs, tai Niagaros upė buvo dar d' desnė ir vandenkričiai smarkesni.

Trys ketvirtadaliai milijono galtonų per kiekviena sekunde, rodos, tiek vandens turėtų visa krašte paplūdinti, tačiau jis "sutelpa" siauroje gilioje, 182 pėdas giliau kunkuliuojančioje žemutinės Niagaros upėje.

Kuomet čia atvažiuoja nesuskaitomus turistų, ato-

stogininku ir "medaus mėnesininku" masės, ir jiems abiejose kataraktu pusėse — Kanadoje ir JAV-bėse, yra pristatyta apšiai patogumų, nakvynėms, pavalgymui ir rekreacijai. Ka tik baigtas dar vienas pirmos klasės viešbutis su 500 kambarių.

Patariama Niagarą apžiūrėti abiejose pusėse — Kanadoje ir JAV-bėse. Jokie formalumai čia nereikalingi: tik identifikacijos kortelė parodyti. Peeriti iš vienos pusės į kita yra 3 tiltai — V a i v o r y k š t ė s (Rainbow), S ū k u r i o (Whirlpool Rapids) ir Lewiston-Queenston tiltas.

Jau taip yra, kad gyvenant Jungtinėse Valstybėse ar Kanadoje, o neaplankyti Niagaros Krioklių, yra tas pats, kas būti Romoje ir popiežius nepamatyti.